

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. A qua causa proveniat determinatio effectus quoad speciem, & etiam quoad individuum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

concurrit cum causa secunda actualiter, quod concursus secundum Etymon importat, tunc causa secunda necessario debet agere, quia alioquin non esset concursus, sed simplex efficientia; in concursu enim semper debet esse, cui concurratur; Si dicatur autem, Concursum tunc agere, quando causa secunda seipsam determinat, nihil dicitur, quia illa determinatio est aliquis effectus causae secundae, ergo non potest hunc habere, nisi Deus concurrat. Si etiam accipiatur alia via, quod tunc concurrat De^o, quia videt causam secundam se determinatam ad agendum, non evadit difficultas, quia omnis causa, habito actuali Dei concursu se determinat ad agendum, ita, quod seipso nequeat agere, nec se determinare ad agendum, imò sic videtur in Dei scientia causam secundam non posse agere absque concursu. Verè res perdifficilis, melior credo quod solutio non sit, quam captivare intellectum. Una adhuc alia restat difficultas hic explicanda, pro qua sit

QUAESTIO V.

A qua Causa proveniat determinatio Effectus, quoad speciem, & etiam quoad Individuum.

I.
Res est intricata.

Intricatissima hæc est quaestio, quae æqualem difficultatem apud omnes habet, quomodo concursus Dei explicent; Sensus ejus est, quando Ignis producit alium ignem, qui vocaretur ignis A, quisnam determinet ignem, ut producat alium ignem, quae determinatio vocatur secundum speciem, & quis determinet, ut producat ignem A potius, quam ignem B. C. vel D? cum omnes illos, & quodammodo infinitos producere possit, similiter currit difficultas de causa libera, quae determinat seipsam ad amorem proposito objecto Amabili, quod tamen eliciat postmodum magis Amorem M. quam N. O. vel Z, unde provenit? quae sunt determinationes quoad individuum, quia præcisè nihil aliud respiciunt, quam nudam hæcitatatem. In qua Materia Plures sunt sententiae, aliqui enim hanc determinationem adscribunt rerum ordini, aliqui tempori, alii circumstantiis, alii ipsis Causis secundis. Alii aliter; Ego tamen

II.
Quomodo causa naturales determinentur.

Dico I. Quando causae secundae naturaliter agentes sunt indeterminatae ad plures species effectus, tunc secundum speciem determinantur ad unum certum per concusas, vel concurrentes dispositiones. Ita colligitur ex Scoto I. d. 3. q. 7.

Probatur cum Eodem. Quia materia suscipit potius hanc formam A, quam formam B, quia habet concusas, quae sunt naturae producere formam A potius, quam formam B. Item intellectus nunc producit hanc potius intellectionem, quam illam specie differentem, ex hoc, quod hoc objectum concurrat cum eo, & non aliud: Similiter Sol producit, & concurrat modo ad producendum hominem, & modo ad taurum, vel canem, quia jam determinatur per hominem, jam per taurum, vel canem; Deinde in lacte producit dulcedinem, in absyrtio amaritudinem, quia jam

determinatur per hanc concusam, jam per illam, ergo quotiescunque causae naturaliter agentes sunt indeterminatae ad plures species effectus producendos, tunc quoad speciem determinantur per suas concusas, & concurrentes dispositiones.

Dico 2. Causa secunda naturales, quae non sunt indeterminatae ad plures species effectus, determinantur per se ipsas, quoad speciem effectus. Hæc etiam est communis.

Probatur. Quia ignis, habitis omnibus requisitis ad agendum, ex se est sufficiens, ut agat, ergo ex se est determinatus ad speciem effectus sui. Nota autem, dum dico, quod causae naturales se determinent ad suos actus, me non velle aliud, quam, quod ex se sint determinatae, eo ipso etenim, quod ignis existat in rerum natura, extra suas causas virtute naturali agit, ut alium ignem producat, ergo est ex se determinatus ad producendum alium ignem, similiter discurrere, & dic de aliis causis.

Dico 3. Causa secunda libera determinat se ipsam, quoad speciem actus sui.

Probatur. Quia per hoc distinguitur causa libera à necessaria, quod illa possit, proposito objecto, agere & non agere, imò si objectum sit indifferens, illud amare vel odire, hæc verò necessario agat positus omnibus requisitis ad agendum, ergo quod modo agat, modo non, modo amore, modo odium eliciat, in ipsam causam secundam liberam refundendum est.

Dico 4. Determinatio effectus, quoad individuationem causae secundae tam liberae, quam necessariae à sola Causa Prima provenit. Ita Scotus communiter & Recentiores Contra Thomam, Fabrum, Franciscum de Raconis, Vasquezem, & alios.

Probatur primò: Si causa secunda posset seipsam determinare, quoad individuum effectus, non esset ratio, cur effectus semel destructus, naturaliter non posset iterum produci, ergo necessario dicendum est, determinationem istam dependere à Deo: probatur ant. Quia effectus semel productus & destructus, tam à nihilo distat, quam ille, qui nunquam fuit productus, est quæ tam possibilis, ut iterum sit, ac si nunquam fuisset, ergo si secunda posset se determinare, quoad individuum, deberet etiam posse naturaliter reproducere effectum semel jam corruptum, quia posset se ad illum determinare, ergo, quod naturaliter fieri non possit, signum est, quia causa secunda nequit se determinare, quoad individuationem.

Probatur secundò Ad hominem, Quia Nihil congruentius potest assignari, quod determinet causam secundam, quoad individuum, quam causa Prima, ergo sic dicendum est; probatur ant. quia si esset aliquid, maxime circumstantiae objecti, loci, temporis, &c. sed ab istis non potest provenire determinatio, quoad individuum, ergo ma. est Advers. probatur mi. non ex objecto, quia sicut agens est indeterminatum, & indifferens, ad plures effectus

fectus producendos, ita etiam subjectum ad plures recipiendos, verbi gratia, sicut calor est indifferens, ut producat potius hunc numero calorem, quam alium, ita etiam subjectum est indifferens, ut tam recipiat hunc calorem, quam alium, ergo ex subjecto non potest provenire determinatio quoad individuum. Nec etiam à loco, quia locus non est activus, & etiam de se indifferens, ut producat hic effectus numero, quam alius, cum in eodem loco jam producat hic, jam ille, & jam tertius numero effectus, ergo locus non potest esse ratio determinativa, quoad individuum. Nec denique tempus, quia nulla planè est connexio temporis cum effectu, quod patet ex eo, quod si homo, qui productus fuit heri, produceretur hodie, idem esset homo, & mundus, qui nunc idem esset, licet esset tardius vel citius productus; Idem etiam esset Angelus, licet produceretur in Aprili vel Novembri, ergo, tempus nullo modo potest causam determinare, quoad individuationem; Quod ulterius confirmatur, quia, si tempus determinaret ad individuationem, sequeretur, quod Deus non posset aliter facere, sed deberet hominem hodie producere, quia tempus hodiernum determinat causam secundam ad hunc hominem producendum, imò ulterius via aperiretur omnibus, vitam, mortemque, morbos & sanitatem in tempus refundendi, si enim quaeratur, quare hic homo hodie natus sit? responderi poterit, quia tempus determinavit: Quare mortuus? quia tempus determinavit: Quare sanus? quia tempus determinavit: Quare ignis combusserit hunc, vel illum? quia tempus determinavit. Et sic dicam, quod ideo ignis Babylo-nicus non combusserit pueros, quia tempus non determinaverat; quod absurdum est, & magnam mysterii fidei injuriam infert, sicut & omnia alia. Verum.

VI. Dices: Nullam quidem circumstantiam ex relatis per se, separatim sumptam, sufficere ad determinandum causæ effectum, quoad individuum, bene tamen, si omnes conjunctim sumantur. Sed Contra I. Si se solis, & separatim sumptæ, non sufficiunt ad determinandum effectum, quoad individuum, ergo nec sufficienti conjunctim accipiuntur; quia per hoc, quod copulativè sumantur, nihil additur eis de virtute majori intrinseca ad determinandum, quod patet in eo, quod in aliquo effectu singulari inveniantur omnes illæ circumstantiæ, & tamen non sit idem effectus, nam Angelus, qui heri movit Cælum, verbi gratia, fidereum, potest illud etiam hodie movere, quo factò est idem Motor, idem motum, & idem locus, in quo motus sit, & tamen non est idem motus: ergo potest haberi combinatio illarum circumstantiarum, sine eo, quod habeatur idem numero effectus, nec refert, quod hic non sit etiam tempus, quia ipse motus Cæli est tempus extrinsecum. Sed

Probatur Conclusio tertio.

Omnis causa, quæ seipsam determinat quoad aliquem effectum in individuo, debet posse habere electionem, sed nulla causa secunda naturalis potest habere electionem, ergo nulla causa potest se determinare, quoad individua-

F. Amanat Hermann Physica.

tionem: probatur mi. quia omnis electio debet fieri ex præcognitione. Verum hoc argumentum non probat universaliter Conclusionem, sed tantum de causis naturaliter agentibus, quare agendo etiam de Causa libera

Probatur quarto. Si Causa secunda

VIII.

libera posset se determinare ad effectus individuationem, hoc deberet facere per electionem, sed per electionem non potest se determinare, ergo nullo modo; probatur mi. quia ad electionem eliciendam tam bene est indeterminata, quam ad ipsam actus individuationem, ergo per electionem non potest se determinare: probatur ant. quia ideo non potest se determinare ad individuationem actus, quia potest habere infinitos quasi actus, sed etiam potest habere infinitas electiones circa eundem actum, ergo eodem modo est indeterminata, & consequenter per electionem non poterit se determinare, quia illa electio iterum per aliam, & ista alia per quartam, & sic in infinitum. Confirmatur hoc argumentum priori probatione, quia nequè voluntas potest præcognoscere, maxime pro hoc statu, singula individua, & unum ab alio discernere, secundum se, quod patet in duobus ovis, quorum neutrum præaltero distinguit, si accidentibus inter se non distinguantur, ergo non potest unum præ alio potius velle. Sed in contrà

Arguitur I. Causa secunda determi-

IX.

Argumentum in contrarium primam.

nat se quoad speciem, ut dictum est prioribus Conclusionibus, ergo etiam determinat se quoad individuationem; probatur consequentia, quia gradus individualis non distinguitur à gradu specifico, ergo si causa secunda determinat se quoad speciem, determinabit etiam se quoad individuum. Hic debet esse Achilles pro Contraria sententia, sed si quid evincit, æqualiter ipsi Adversariis est elaborandus, Nam si causa se determinat quoad speciem, poterit etiam se determinare quoad individuum, & consequenter non erit necessè, ut determinetur per circumstantias loci, temporis &c. & negando consequ. Quia causam secundam determinari ad speciem, aliud non est, quam si applicetur posse producere effectum aliquem, verbi gratia, si ignis applicetur ad passum, poterit producere alium ignem, vel calorem ex omnibus ignibus & caloribus, qui sunt posibles, quod verò hunc producat numero potius, quam alius ex tota collectione ignium, refunditur in Causam primam, quæ non vult concurrere nisi ad hunc, & non ad alium, quare pro aliquo priori Deus concurret cum causa secunda, ut similem specie effectum producat, pro posteriori ad individuationem, ut hunc producat & non alium.

Instatur: Dantur multi effectus, qui ab

hac numero causa petunt produci, ut non possint ab alia, ergo saltem in tali casu determinatio quoad individuum non debet refundi in causam Primam: probatur ant. Quia species omnes intentionales ita volunt produci à suis objectis, ut objectum non possit producere alterius speciem, verbi gratia, albedo A ita tantum producit sui speciem impressam, ut non possit producere albedinis B. vel C. minus quod possit producere speciem

L II rube.

rubedinis, vel nigredinis. R. negando consequentiam: Aliud est enim dicere quod aliqui effectus petunt determinatam causam, aliud, quod hæc determinata causa producat hunc numero potius effectum quam alium, sic quidem verum est, speciem Albedinis A non peti, nec posse produci nisi ab albedine A, verumtamen Albedo A, sicut hanc numero speciem produxit, potuit producere alias, quæ possibiles sunt, ut producantur, quare, ut hanc potius produxerit quam aliam, Deus determinare debuit. Similiter Responderi debet ad alia argumenta, & casus, qui probarent particulares effectus dependere à determinatis causis, quia, licet ipsi sic dependeant, quod tamen unus numero producatur potius quam alius, non causa secundæ, sed primæ adscribendum est.

X.
Secundum.

Arguitur 2. Si Causa secunda non determinaret se, quoad individuationem effectus producendam, sequeretur, nullum filium esse obligatum suis parentibus, sed hoc videtur minus rectum esse sentire, ergo; probatur sequela: Quia quilibet filius dicere posset, parentes se non genuisse, sed tantum hominem secundum speciem, non verò hunc hominem, ergo. R. negando sequelam cum sua probatione; Quia parentes etiam generarunt hunc filium, & non tantum filium secundum speciem, aliud autem est generare & producere quoad individuum, & aliud se determinare ad illud producendum, primum enim præstant causæ secundæ omnes, cum nihil produci possit, nisi sit individuum, actiones enim, sicut sunt singularium, ita etiam sunt ad singularia.

Instatur: Si parentes non determinarunt se ad producendum hoc individuum filii, ergo hic in individuo filius non est plus obligatus his parentibus, quam alienis, sed sequela etiam vitiosam doctrinam inferret, ergo; probatur sequela, quia actio generativa parentum non est magis determinata ad hunc filium quam alium, ergo non magis erit obligatus his

parentibus, quam alienis. R. negando sequelam ma. cum sua probatione & consequentia, quia actio parentum etiam fuit terminata ad hunc numero filium, quamvis ex se non poterat se causa secunda determinare adhuc potius præ alio, supposita autem determinatione Divinâ, actio tota fuit terminata adhuc etiam terminum.

Urgetur: Non est obligatus ad illa quæ à natura & Deo habet, ergo si determinationem sui individui præcisè à Deo habet, Parentibus non est obligatus; probatur aut. Quia Filius non est obligatus parentibus ob illud, quod per donationem acquirit ab aliis, ergo. R. negando consequentiam, quia filius suum esse accepit simpliciter à parentibus, quamvis non debeat filius tantum parentibus, quam si seipsum determinassent ad hunc producendum præcisè, & non alium. Imò non desunt, qui putant, filios propter generationem parum obligatos esse parentibus; si autem opponatur præceptum Divinum de honorandis parentibus, respondent, hanc reverentiam filios non tenere parentibus solum præstare, sed etiam Præpositis superioribus, unde obligatio non est propter generationem præcisè, sed quia dignitate filii præstant; Imò puto hoc potissimum esse propter curam, sollicitudinem, laborem, & difficultates, quas parentes habent in navitate, educatione, aliisque bonis, quæ filius à parentibus proveniunt.

Difficultas: Quomodo Deus determinet ad individuum actus, & non determinet etiam ad peccatum, solvi potest ex dictis. Quibus adde, quod Deus non determinet positive impellendo, vel moraliter suadendo, sed negative solum, subtrahendo scilicet concursum ad omnes alios actus, ad modum, quo quis vellet proficisci Cistercium, & alius auferret ipsi equum A. B. C. tunc deberet pergere in equo D. cò, quod alium non haberet, ubi tamen non esset causa subtrahens, quod pergeret simpliciter, sed quod non pergeret alio equo.

DISPUTATIO VI. DE COLLATIONE CAUSARUM, TAM INTER SE, QUAM CUM SUIS EFFECTIBUS.

Per collationem causarum inter se & cum suis effectibus aliud non intendo examinare, quam difficultates illas exsolvere, quæ oriuntur ex dubiis, an idem effectus possit dependere à duabus causis totalibus? & an duæ cause seinvicem causare possint? vel etiam aliquid seipsum? & ab hoc posteriori incipiendo ad rem progredior, sit igitur

QUÆSTIO I.

An idem seipsum producere possit?

I.
Sensus Modernorum.

Recentiores quemadmodum docent causas intrinsecas, materiam & formam non esse quid distinctum à toto composito, quod causant, ita etiam putant nec in causis extrinsecis tantam esse effectus subordinationem

ad causam, secundum prioritatem & existentiam, quin idem seipsum efficienter causare possit, & consequenter esse simul causam & effectum, quod dupliciter intelligi potest, primo ita ut idem seipsum producat, quantum ad primum sui esse, ponendo se in rerum natura, secundo modo, ita, ut primum sui esse jam habeat per unam actionem, & postmodum per aliam actionem secundam posteriorem, sicut defacto